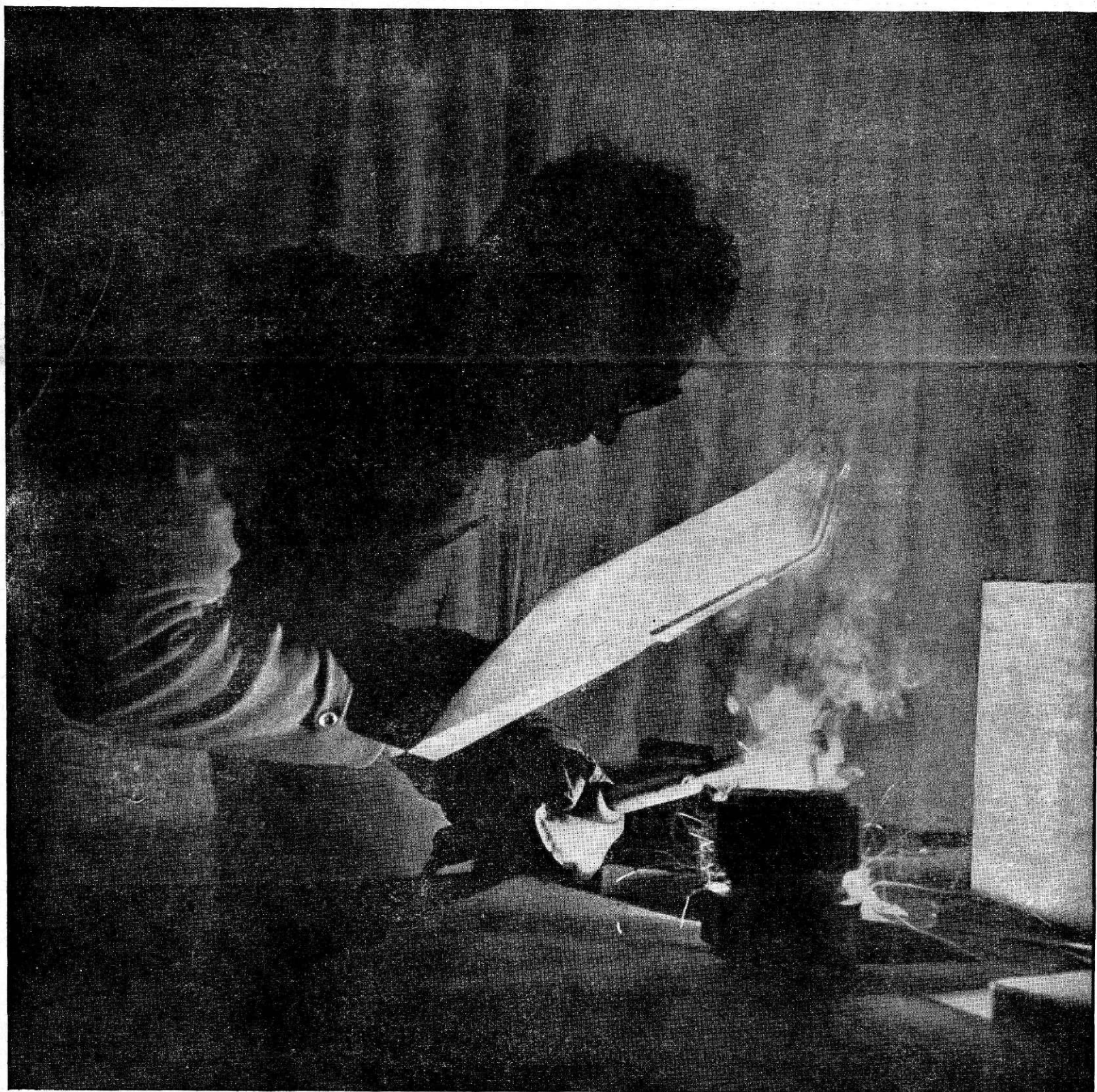

TOVARNIKI VESTNIK

1. JUNIJA 1940

KRANJSKA INDUSTRIJSKA
DRUŽBA-JESENICE-FUŽINE

LETNIK 4 · ŠTEV. 12

U M E T N O S T V A R J E N J A

Ing. Karel Oroszy, obratovodja metalurškega oddelka:

VARJENJE

Namen naslednjega sestavka je, da opozori na važnost vedno bolj razširja-joče se tehnike varjenja, da objasni nje-no bistvo in da ugotovi posebno tisto, kar je važno za prakso. Ako bodo tisti, ki delujejo na tem polju kot varilci, lahko iz tega črpali koristne nasvete za svojo nadaljnjo izpopolnitev in izobrazbo, po-tem so moja izvajanja izpolnila svoj namen.

Kakor poznano, je zavzelo varjenje šele v zadnjih letih tak razmah, da je poleg drugih prednosti nastala livarnam za sivo in jekleno litino resna konku-renca. Neupoštevaje samo prihranka na teži pri varjenih konstrukcijskih delih napram ulitim, ki znaša v gotovih pri-merih tudi do 50 %, je tudi sama iz-delava prvih bolj gospodarna, ker je cenejša. Prihranek na teži se doseže z uporabo visokokvalitetnega materiala in z odpadanjem velikih mas, ki jih zahteva livarska tehnika. Poznano je namreč, da morajo biti uliti deli večkrat močnejše di-menzionirani in zato težji, ne toliko radi kasnejših obremenitev, temveč zgolj radi obvladanja napetosti, ki nastajajo v uli-tem komadu pri ohlajevanju. Nadaljnja prednost je v tem, da se z varjenjem lahko popravi pokvarjene dele, ki so bili prej izločeni kot neuporabni. Iz tega je razvidno, da varjenje ni važno samo pri izdelavi novih konstrukcij, nego prav tako tudi pri popravilih.

Varjenje nudi v svojih različnih na-činih neločljivo zvezo komadov, kakor zakovičenje in spajkanje, pri katerem se dva kovinska dela istega ali podobnega materiala s pomočjo toplote tako spojita, da nastane enakovredna celota. Po stanju delov na mestu stika razlikujemo dve poglavitni grupi varjenja:

1. Varjenje pod pritiskom

pri katerem se spojita dva dela v žarečem, torej testnem stanju s pomočjo pritiska. Pod ta način spadajo:

a) varjenje z udarjanjem, ki ga najdemo po kovačnicah (kovaško var-jenje);

b) varjenje na elektr. upor;

c) termitno varjenje na pri-tisk.

2. Topilno varjenje,

pri katerem se izvrši zveza dveh delov v topljeno-tekočem stanju brez uporabe pri-tiska, z ali brez ustrezajočih dodatnih snovi, pod katerimi razumemo varilne žice. Tu sem spadajo:

a) plinsko-topilno varjenje (avtogen-sko varjenje);

b) obločno varjenje;

c) plinsko-električno varjenje;

d) termitno-livarsko varjenje;

e) varjenje z litim železom z doliva-njem.

Za stopnjo varilne možnosti kovin je zelo važna njih sestava, kakor tudi nji-hovo zadržanje v toploti, pri čemer igra-jo vlogo tako provodljivost toplote, na-gnjenje k sprejemanju kisika, razteznost, oziroma skrčenje. Redkokdaj se kovine porabijo v čistem stanju, temveč vsebu-jejo čestokrat primesi legurnih snovi. Tako na primer v železu in jeklu: ogljik, silicij, mangan, fosfor in žveplo. Poleg tega lahko vsebujejo tudi baker, nikelj, krom, wolfram, vanadium, kositer, ko-balt i. dr.

Jeklo, ki je revno na ogljiku, se da dobro variti. Z naraščanjem vsebine ogljika se poveča trdnost in otežkoča varjenje. Že vsebina ogljika od 0,3 % je varilno-tehniško neugodna. Prav tako zmanjšuje varilnost silicij in lahko po-vzroča vsebino silicija od več kakor 0,3 % luknjice v varilnih šivih. Fosfor in žveplo sta nezaželena spremljevalca železa in jekla. Za dobro varitev naj vsebina žve-pla ne prekorači vrednosti od 0,035 %, vsebina fosforja pa ne vrednosti 0,03 %. Jeklo, ki vsebuje več kakor 0,1 % žvepla, se nagiba k trganju, ako se obdeluje v rdeče-žarečem stanju; to nazivamo to-plolomnost. Vsebinska od več kakor 0,1 % fosforja povzroča zopet trganje ma-teriala, ako se obdeluje v hladnem stanju; to imenujemo hladnolomnost. Žveplo je škodljivo povsod tam, kjer nasto-pajo napetosti. V rdeče-žarečem stanju pospešuje sprejemanje kisika, ki napravi material prav tako lomljiv. Da se zmanj-sajo vsi ti kvarni vplivi, se doda železu in jeklu prej omenjene legure.

Normalna gradbena in trgovska jekla lahko varimo z vsemi navedenimi načini. Tudi legirano gradbeno jeklo (Č 52) in specialna jekla lahko brez težkoč varimo, ako upoštevamo gotove pogoje in izbire načinov varjenja. Prav tako se da dobro topilno variti tudi lito železo, ako upošte-vamo gotove predpogoje.

Za boljše razumevanje naj kratko omenim principe posameznih varilnih na-činov.

A. Varjenje z udarjanjem (kovaško varjenje), h kateremu spadata:

1. ognjišno varjenje;

2. varjenje z vodnim plinom.

Ognjišno varjenje je najsta-rejši način varjenja na pritisk. Posamezni kosi, katerih konci so bili segreti v kovaš-škem ali koksovem ogljišču do belega ža-ra, se spojijo na nakovalu s pomočjo udar-janja. Da se prepreči med segrevanjem nastajanje škaje na varilnih ploskvah, se varilne ploskve potresajo z varilnim pe-skom (kremenjakov pesek, boraks ali ste-kleni prašek). S tem se odpravi še tudi že nastala škaja. Ako segrevamo dele, ki jih hočemo variti, v ognju, naj se regulira do-vajanje zraka tako, da se prepreči nastajanje škaje. Varjenje v kovaškem ognju je danes skoraj popolnoma odrinjeno po novejših varilnih načinih, ker je mnogo dražje. Uporablja se le še pri kovaških delih in pri varjenju težkih verig.

Varjenje z vodnim plinom uporablja za segrevanje posameznih de-lov vodni plin, ki se proizvaja v posebnih napravah. Prednost vodnega plina obstoja v tem, da se prepreči pri visokih tempe-raturah nastajanje škaje. Ta način se upo-rablja pri izdelavi cevi in cilindrov iz plo-čevine. Po segretju trakov se potem ti zvarijo na nakovalu s pomočjo udarjanja ali pa s tlačnimi koluti. Nabavni stroški za ta način varjenja so zelo visoki in je zaradi tega uporaba tega načina zelo omejena.

Varjenje na električni upor obstoja na lastnosti električnega toka, da segreje v tokokrog vključen prevodnik - torej varilni komad - najbolj prav na mestih stika, kjer je električni upor naj-večji.

K varjenju z električnim uporom spa-dajo:

1. topo-varjenje;
2. točkasto varjenje;
3. šivno varjenje.

Pri topo-varjenju s stoplje-njem se komadi (okroglo železo, cevi, kvadratno železo itd.), katere hočemo zvariti, pritrdita v čeljusti tako, da se do-tikata čisto obdelani ploskvi. Na mestu varjenja, kjer ima električni tok največ upora, se komada v kratkem času segre-jeta do belega žara (testeno stanje ma-teriala), potem se po izklopitvi toka potom naprave močno stisneta. S tem je varje-nje končano. Zaradi pritiska na varilnem mestu se napravi tu rob, katerega je treba odstraniti. To se napravi s smirkanjem ali z brušenjem. Ta način varjenja se iz-važa izključno na za to izdelanih varilnih strojih. (Se nadaljuje.)

Varjenje na montaži.
Oči varilca morajo biti vedno zavarovane.

**V pesti sila,
v srcu odločnost,
v mislih domovina!**

IZ NAŠE KOVINARSKE ŠOLE

„Danes, ko ves svet strmi in občuduje napredek in višek moderne tehnike, bi marsikdo dejal, da je sedaj brez vsakršnega pomena še kakršno koli kulturno življenje. Toda temu ni tako. Mi vsi občutimo v naši notranjosti živo potrebo po takem kulturnem življenju in udejstvovanju. Zato smo veseli, ponosni in hvaležni, da dobivamo v naši kovinarski šoli poleg strokovnega pouka tudi kulturno vzgojo in da tako potom naše šole rastemo v poštene, zavedne in ponosne Jugoslovane.“

Ciril Novak

To so uvodne besede gojenca naše železarske strokovne šole v njegovem govoru o razvoju slovenske dramatike. V železarski strokovni šoli KID so v II. letniku že razprave o književnosti in kulturnem življenju Jugoslovancev. Gojenci obdelajo posamezna književna dela, pesnike, pisatelje in druge kulturne stroke ter nastopajo s predavanji.

K otvoritvi teh predavanj so prišli ravnatelj in upravni svetnik g. Pfeifer, tehn. ravnatelj g. dr. Klinar s prok. g. ing. Petrovčičem, ki so čestitali lepi smeri kulturne vzgoje v strokovni šoli.

Nekatera predavanja so tako lepo izdelana, da jih bomo priobčili.

PREDLOG JESENIŠKEGA KOVINARJA

Ko sem se vrnil od orožnih vaj, sem našel med uredniško pošto seveda že prepozno — da bi mogel predložiti, pismo, katerega vsebina govori o zrelosti našega naroda in o veliki domovinski zavesti jeseniškega kovinarja. Predlog kovinarja je vreden, da ga slišimo vsi, četudi je za izvedbo dospel prepozno. Kovinar piše:

»Mesto, da bi prvega maja (po kolektivni pogodbi dela prost dan — op. uredništva) praznovali, predlagam, da bi se dogovorimo z delavskimi organizacijami vseeno delalo. Zaslužek tistega dne, če ne ves, pa polovica, naj bi se uporabil za narodno obrambne svrhe. Mislim, da bi ne bil nihče proti temu predlogu.«

Vsega ponosa vredna misel. Ob taki narodni zavesti narodi ne bodo propadali, nego bodo rasli k veličini.

Uredništvo.

Klic z Jesenic

Na Jesenicah so nastopili delavski pevski zbori

Navajeni smo bili slišati, da so Jeseničani najboljši zimski športniki, da so Jeseničani prvaki v mednarodnih vrstah orodne telovadbe, da so na Jesenicah ustanovili prve slovenske delavske prosvetne in gospodarske organizacije, da je na Jesenicah največ kulturnih društev in da so tukajšnji odri na višku s predstavami, da se jeseniški acro-klub razvija v prvega v deželi itd., itd. Sedaj pa smo prepričani, da so Jeseničani močni tudi v gojitvi krasne slovenske pesmi.

Kar ne morejo naša središna slovenska mesta, to so dale delavske Jesenice. Tako Jesenice odgovarjajo na malodušne dni in taka zavest je v teh dneh za domovino najbolj koristna.

Naj bo v našem delavskem listu zabeležena za sedaj in za vse bodoče rodove kritika tega dne, ki jo je za javnost napisal g. Albin Lajovic:

Na Jesenicah, 20. maja.

Nekaj vrstic dolga vest v naših listih je naznanila, da prirede združena jeseniška pevska društva svoj prvi koncert, katerega odpojo v sokolskem domu. Notica je zbudila v meni nemalo radovednost, saj sem bil pozimi priča koncerta jeseniške »Save«, ki mi je še živo v spominu. Z veseljem sem od Hubadove župe sprejel nalogo, da jo zopet zastopam na obetajočem se pevskem prazniku.

Kar sem v nedeljo doživel na Jesenicah, presega vsako pričakovanje. Na sploh je treba povedati, da deluje na Jesenicah kar devet pevskih zborov, v številni cerkvena pevska zbora na Jesenicah in na Koroški Beli. Pohoda za skupni pevski nastop je izšla iz vrst članstva pevske družine »Zore« na Javorniku. Sestavil se je meddruštveni odbor, ki je pobudo »Zore« z največjim razumevanjem uresničil. Pozivu na sodelovanje pri skupnem nastopu se je odzvalo pet zborov brez vsakega ozira na svetovno prepričanje posameznih članov, a z edinim vzorom, da združijo v plemeniti pevski tekmi vse, ki se prištevajo k Slovincem, k Slovanom, in ki razumejo klic sedanjega časa, ki poziva na brezobzirno združitev vseh nas pod eno zastavo, pod zastavo samoohranitve. Drzna in plemenita pohoda je rodila nepričakovano lep sad. Jesenice so se združile pod našo pesmijo in izpričale svojo neomajno voljo za združitev vseh ustvarjalnih sil s tako bučnim izrazom, da bo njegov odmev zbudil, o tem sem prepričan, po vseh naših mestih in trgih in vaseh enako živo silo za samoohranitev, ki je ravno v teh časih potrebna.

Dvorana Sokolskega doma sprejme razprodana 740 ljudi. Toda tako polne biše Jeseničani še nikdar niso videli. Vsi prehodi so bili naravnost zatrpani, gneča na sedcih in stoječih velikanska, v dvorani je bilo nad 900 ljudi, trume pa so morale oditi, ker niso dobile prav nikakega prostorčka. In vsa ta množica je v nevidni pobožnosti, da, zamaknjenosti vztrajala polni dve uri in pol in dajala duška in priznanja pevski umetnosti svojih delavcev, svojim čustvom nad užigajočimi besedami naših pesnikov in njihovih skladateljev. Da ste slišali vihar navdušenja, ki ga je sprožila Forsterjeva »Povejte ve planinec«, potem bi bili z menoj vred prepričani, da kri ni voda, da se naš mali človek v polni meri zaveda, da je pripadnik največje narodne družine v Evropi, da je pripadnik — slovanstva, kjer moramo mi vsi iskati svoje rešitve. Takega pevskega nastopa, kakršnega so imele priliko videti in slišati Jesenice, ne spravimo skupaj — Ljubljaničani, čeprav bi napeli naravnost porodne sile. In pri vsem tem je treba poudariti in trikrat

podčrtati dejstvo, da so pevci sami jeseniški kovinarji in železničarji nižjih kategorij. Med njimi nisem opazil niti enega pripadnika tako imenovanih — »izobraženih« slojev.

Pet nastopajočih pevskih zborov vodijo štirje vodje, dva zbora vodi Franc Mencinger, in sicer »Enakost« in »Sloga«, M. Rinaldo je na čelu »Soče«, Martin Jeram poveljuje po številu najmočnejši »Savi«, mladi št. Gerdej pa vpliva svoja čustva javniški »Zori«. Vsako društvo je zapelo po pet pesmi, skupaj pa za uvod Zajčevo »Slavo delavstvu« in za konec dve, in sicer Ipavčevega »Slovanca« in Aljažvega »Slovana«. Skupne zборе je vodil Franc Mencinger. Posebej je treba poudariti, da je bil začetek koncerta pri tako številnem obisku skoraj do minute točen in da so se zbori vrstili hitro in brez premorov. Poslušalci so zgubili ob lepem, vzornem petju vsakega posameznega zbora in vseh skupaj občutek časa in bi poslušali še in še. To je dokaz, kako nam je petje potrebno. Odhajajoči poslušalci so glasno izražali pohvalo in željo, da čujejo tako velike koncerte vsaj po enkrat na leto. Prepričan sem, da se bodo njihove želje izpolnile, saj imajo Jeseničani ljudi, ki znajo misli — uresničiti, česar nam Ljubljaničanom na našo sramoto manjka. Hubadova župa je poklicana, da ne past sramote na naših glavah.

Celotna prireditev zasluži brez laskanja oceno odlično v vsakem pogledu. Fr. Mencinger je do skrajnosti miren in temeljit vodja svojih pevcev. Njegova zbora »Enakost« in »Sloga« sta disciplinirana in samozavestna. Izražanje čustev globoko in izgovorjava prav dobra. Skupni nastop je bil tako po številu — 110 pevcev — kakor po izvedbi izklesan in impozanten. »Soča« je komaj dva meseca star zbor, toda pevci so — 14 po številu — že od prej rutinirani in Rinaldo jih ima popolnoma v roki. Pojo in se svoje pesmi zavedajo. »Savani« so ko uliti iz enega bronu, ki daje lep in harmoničen zvok, svojemu temperamentnemu vodji Martinu Jeramu slede z očmi in tankimi ušesi. »Zora« z Javornika ima v št. Gerdeju prefinjenega vodjo, ki uporablja za svoj izraz čudovite registre, postavljene v človeško grlo, s tako dovršenostjo, ki jo očitujejo le prvovrstni in zato maloštevilni pevski zbori. Vsi nastopajoči pevci so polni — brez not in zato so svoje sile lahko osredotočili le na voljo vodje in njegovo hoteno izražanje čustev.

Pred zadnjo točko koncerta sem vse pevce v imenu Hubadove pevske župe pozdravil in spregovoril še nekaj drugih besed, ki so izzele v tem, naj naše družine pošiljajo svoje sinove v pevske družine, kjer bodo dobili vzore za svoje duševno življenje. Pri koncertu so bili tudi: župni pevovodja g. Venturini in pevovodja APZ g. Marolt s soprogo. Po koncertu je bil prijateljski sestanek pevcev v prostorih delavskega doma »Pri Jelenku«, kjer se je pevska družina s svojimi voditelji in gosti pomenila iz oči v oči, vsa srečna nad probojnim uspehom, ki ga je doživela in vsa prepričana, da so dale Jesenice prvi zgled, da je danes čas brezobzirne združitve. Tu je zbranim pevcem spregovoril o pomenu organizacije pevcev župni pevovodja Venturini, ki je pevski nastop označil kot prvovrsten v vsakem pogledu. Za pozdrav se je zahvalil zastopnik Jeseničanov, katerega imena pa ne vem, in to na tak izvirnen način, da je nas goste prepričal, da so Jeseničani prežeti z najboljšim vero v svojo pevsko misijo, združiti s pesmijo vse, katerim je beseda Slovenec, Jugoslovan, Slovan do vrha polna časa in ne — fraza.

Nedeljski jeseniški koncert združenih pevskih zborov naj bo resničen mejnik v našem hotenju po združitvi vseh ustvarjalnih sil, ki spe v narodu, naj bo uvod v podobne nastope v vseh večjih krajih, ki naj vrhove potem v impozantnem nastopu vseh slovenskih pevcev brez ozira na levo in desno v srcu Slovenije, v Ljubljani, katero naj dvigne iz njenega že prislovičnega mrtvila in razcepljenosti. Poslušajmo glas Jesenic!

R. Semlak, obratovodja valjaren Javornik II.:

TANKA PLOČEVINA

Umetnost valjarske obrti, zgodovina, izdelava in uporaba tanke pločevine

(Konec.)

PORABA TANKE PLOČEVINE.

V zadnjih 20 letih je poraba tanke pločevine močno poskočila. Glavno za slugo za to imajo velik porast avtomobilske industrije, velika uporaba pocinkane pločevine in tudi izdelkov iz »bele pločevine«. Pred vojno na primer so izdelovali vse industrijske predmete, katere je bilo treba med obdelavo močno raztezati, iz medenine, medtem ko danes vse te predmete izdelujemo iz železne pločevine za globoki vlek. Tudi izdelava bele pločevine je vsled velike porabe na polju konserviranja hranil močno narasla.

Kot smo že prvotno omenili, obstoja po DIN-normah deset skupin tanke pločevine, od katerih obsegajo prve tri navadno črno pločevino, ostalih sedem skupin pa kvalitetno dekapirano pločevino. Pločevino iz skupine 1 do 3 uporabljamo prvenstveno za ključavničarske proizvode, za pokrivanje streh, velik del pa tudi za izdelavo pocinkane pločevine, nadalje za enostavno emajliranje in posvinčenje pločevine. Kvalitetna pločevina iz skupin 4 do 10 služi za izdelavo radiatorjev, emajlirane posode, kopalnih banj, za karoserije pri avtomobilih, za razne dele

pri pohištvu in splošno za dele, ki zahtevajo globoki vlek.

Naposled uporabljamo pločevino s predpisano trdnostjo od 34 do 85 kg/mm² za izdelavo lopat, motik, sedel, blagajn in raznega okovja.

NEZGODE V VALJARNAH TANKE PLOČEVINE.

Kakor v vseh industrijskih obratih, tudi v valjarnah za tanko pločevino nezgode niso izključene. S pažnjo vsakega posameznika pa se avtomatično te nezgode reducirajo na minimum.

Ker valjamo pločevino v vročem stanju, je največ nezgod pripisovati opeklinam in, ker so robovi pločevine ostri, tudi urezom. Zato je jasno, da mora vsakdo paziti, kam stopi, kaj prime in kako prime. Če se poslužuje predvidenih zaščitnih sredstev, rokavic, usnja, itd., bo že velik del nezgod eliminiran, kajti često že iz majhnega ureza lahko nastane komplicirana rana. Dovolj pa ni paziti le na samega sebe, marveč se mora vsakdo zavedati, da dela v skupini in da s svojo neprevidnostjo lahko povzroči nezgodo sodelavcu.

KAKO POVEČAMO UČINEK IN TRAJANJE VLAČILNIH VOTLIC?

(Konec.)

Žičarji in brusilci votlic — pozor!

Navodila, ki so bila in so priobčena v tem sestavku, so važna za naše žičarske obrate. Žičar in brusilec votlic morata delati skupaj, da se ohrani kvaliteta izdelkov in da se poveča trajanje vlačilnih votlic.

Pri uporabi tekočih mazilnih sredstev mora biti vstopni stožec tako širok in globok, da ima mazilna tekočina neoviran dostop do vlačilnega stožca, da pride mazilo do polnega učinka.

Ako pa se rabi kot mazilo suho milo, naj bo vstopni stožec samo polovico tako širok kakor v prejšnjem primeru, da se milo v ozkem vstopnem stožcu zajezi in da naslednje milo pritiska prvi sloj dalje. S tem se doseže najboljše mazanje. Pri nezadostnem mazanju se lahko žični material usede ob stenah stožca in povzroči trganje žice, kakor tudi kvarjenje votlic.

Nezadostno mazanje ima za posledic tudi večje trenje žice ob stožec in vsled tega večjo obrabo votlice.

Vstopni stožec votlice mora biti torej pravilno oblikovan, da pride mazilno sredstvo do polne veljave. S tem se doseže večja delovna storitev in podaljša trajanje votlice.

Vstopni stožec svedrine votličnega jedra se mora nadaljevati točno v vstopni

odprtini votličnega jedra, da je tako mogoč neoviran dostop mazilnega sredstva.

Potezni (vlačilni) stožec je najvažnejši del svedrine. (Glej sliko v zadnji številki lista.)

V poteznem stožcu se izvrši preoblikovanje žičnega materiala od prvotnega na manjši premer.

Potezni stožec je podvržen direktni obremenitvi po trenju in pritisku.

Vsak žični material zahteva čisto posebni vlečni kot poteznega stožca, pod katerim povzroča obdelovanje najmanjši odpor.

Pod ugodnim vlečnim kotom poteznega stožca, ostaneta trenje in pritisk žičnega materiala omejena na minimum. Gledati moramo, da določimo torej tak najbolj ugodni kot stožca.

Ako pokaže potezni stožec neugodno odprtino za lastnosti določenega žičnega materiala, potem je odpor preoblikovanja in s tem trenje in potezni pritisk znatno večji, kar povzroča znatno obrabo svedrine in pospešeni konec votlice.

Ako kot poteznega stožca varira za nekaj stopinj od najbolj ugodne norme, potem nastane tako zvano ščipanje žice, in žica se trga, ker je odpor pri preoblikovanju žičnega materiala v neustrezajočem poteznem stožcu tako velik, da

se žični material po izstopu iz svedrine izteza še sam po sebi in zmanjšuje premer žice, ki se končno pretrga.

Za dosego največje možne storitve vlačilnih votlic je zato v vsakem primeru potrebno, da je kot poteznega stožca ustrezajoč.

Merjenje in kontrola tega kota se izvrši po tako zvanem merilu poteznih stožcev, s katerim lahko upravlja vsak brusilec votlic in prepreči s tem napake pri vlečenju žice.

Cilindrično vodilo svedrine (glej sliko v zadnji številki) služi za ojačanje poteznega stožca.

Dolžina cilindričnega vodila naj bo vedno v gotovem razmerju k svedrini, da so v vsakem primeru podani isti pogoji v svedrinah.

Izstopni stožec svedrine mora ustrezati gotovi globini, da se obremenitev votlice preloži v sredino iste, da se povzročena toplota lahko enakomerno odvaža in da se prepreči zlomljenje spodnje vlačilne ploskve.

Globina izstopnega stožca naj bo najmanj ena petina višine votlice.

Ako vsa ta navodila točno upoštevamo, doseže brusilec votlic največje trajanje votlic.

Prihranki na materialu in na izdatkih za popravila so pomembni.

K temu pridejo še druge prednosti, t. j. boljša izraba vlačilnih strojev in enakomerna kvaliteta žičnega materiala.

Medtem, ko da brusilec votlic votlicam največjo storitveno možnost in trajanje, mora žičar podpreti to delo na ta način, da ne pusti vlačilnih votlic v stroju do popolne izrabe, temveč da izmenjava votlice tako pravočasno, da žica še ne izhaja hrapava in nelična.

Samo s tem je mogoče svedrine ohraniti v stanju, ki omogoča popravilo za izmero prihodnje vlačilne svedrine in ki prepreči zdrobljenje votlic pred njihovo popolno izrabo.

Kajti nekaj kilogramov manj vredne žice, ki izhaja iz preobrabljene votlice, ki je že deformirana, nikakor ne nadoknadi izgube ene ali večjih vlačilnih stopenj votlice.

K izgubi vlačilnih stopenj pridejo še pomnoženi stroški za popravila če se pusti votlica tako dolgo v stroju, da je pokvara sten stožca že prevelika. S tem se oteži delo brusilca votlic in se potroši mnogo časa, ako se nahajajo v svedrini močne praske ali zdrobljena mesta, katere je treba odstraniti.

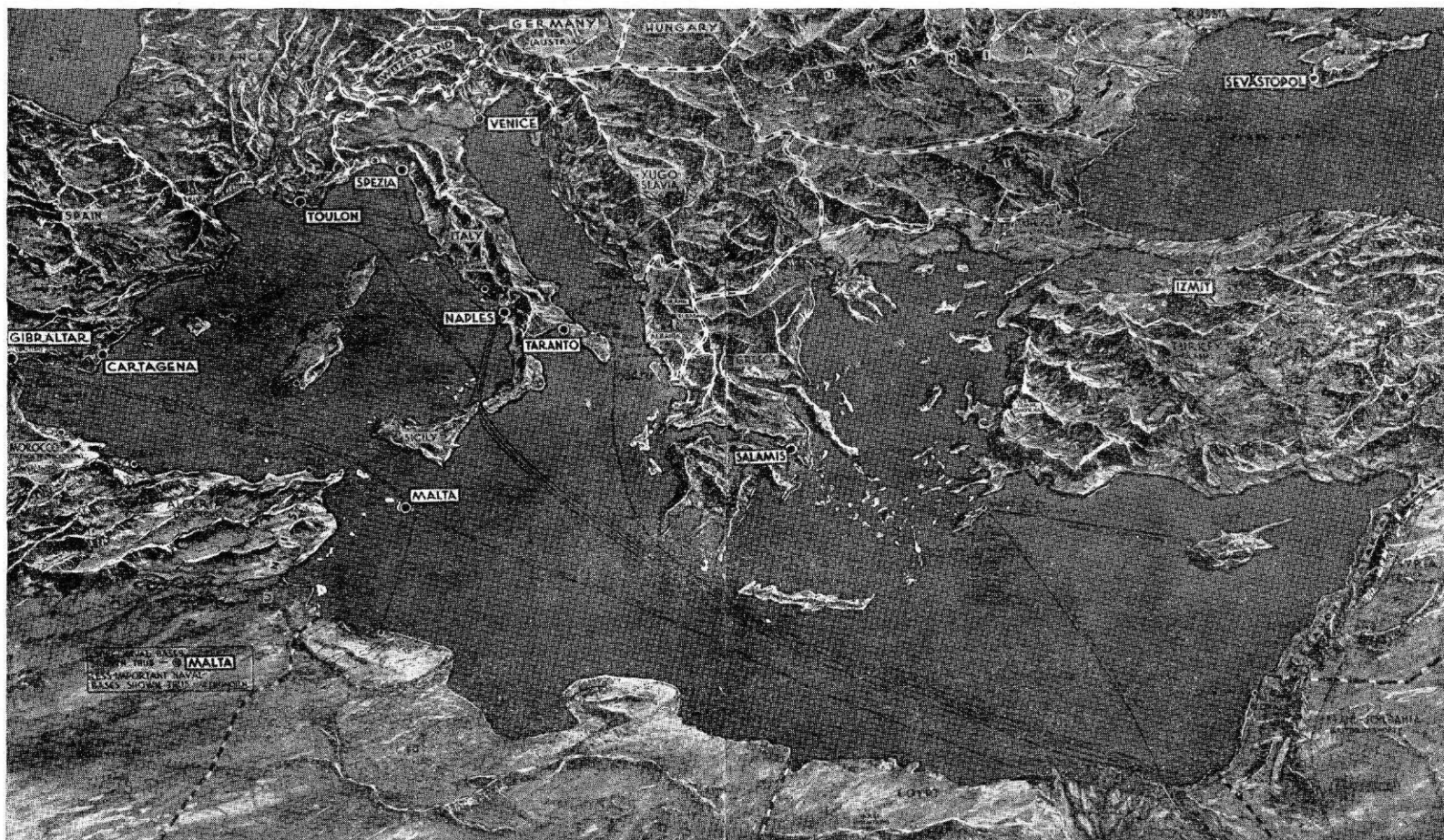
Brusilec votlic in žičar morata torej skupaj delati — sodelovati, da se da vlačilnim votlicam največjo storitveno možnost in največja doba trajanja.

*Nikoli nihče v bedo ni zaklet,
komur vodnik je volja neubita,
in svet s poštenim licem hodi zret.*

E. Gangl

*Trd bodi, neizprosen, mož jaklen,
kadar braniti je časti in pravde
narodu in jeziku svojemu.*

Jos. Jurčič

Pogled na Sredozemlje

Slika predstavlja nekako panoramo vsega sredozemskega prostora, ki je v mednarodni politiki tudi predmet precejšnje važnosti. Poučno bo, da si ob tej priliki, ko se o Sredozemlju govori, ogledamo to zadevo od blizu. Na spodnji — afriški obali imamo najprej Maroko, ki je v francoski oblasti. Nato sledi Alžir, ki je tudi francoski. Dalje pride Libija, ki je v italijanski oblasti, potem pa Egipt, ki je angleški. Čisto na desni strani sta zopet Palestina in Sirija, prva angleška, druga francoska. Zgornja obala pa obsega Španijo, Francijo, Italijo, ki sega globoko v morje, Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo. Zadaž za njimi sta še Nemčija in Rusija, obe čisto blizu. Ključni za dohod in izhod v to morje so v Gibraltarju, ki ga imajo Angleži, in pa Sueški kanal med Palestino in Egiptom, katerega lastniki so tudi Angleži. Lepa slika: dve zemlji si gledata nasproti, Evropa in Afrika, vmes pa morje. Obe sta bogati in lepi in povsod dovolj prostora in sonca za dobro ljudem. Pripominjamo še, da je slika iz angleške revije, zato imena motijo. Veliko Slovencev živi v Egiptu, nekaj pa tudi v Maroku ter tudi v italijanski Libiji.

Jeklo in vojskujoče se države

Leta 1938. je pridelala Nemčija doma 11 milijonov 500.000 ton železne rude, uvozila pa je je 22.000.000 ton, in to 9.000.000 iz Švedske, 5.000.000 iz Francije itd. Letni deficit pravijo, da bo znašal, ker ne delajo posarske industrije, a delajo avstrijske in češke in poljske, ca. 10 milijonov ton. Velika Britanija uvaža 25 % železne rude, a Francija le 2 % — seveda dokler dela bogata Lorena.

RESTAVRACIJA KID — posluje

Pretekli teden je pričela poslovati tovarniška restavracija — prav za prav naša menza za sodelavce in goste.

Otvoritev je bila izvedena brez kakšne posebne slovesnosti, kar je z ozirom na resnost časov bolj primerno.

Obnovitev kazine, kakor smo jo prej imenovali, je bila izvedena zelo posrečeno tako glede prostorov, kakor glede opreme, ki daje možnost zdrave, okusne in udobne postrežbe. Posebno kuhinja je opremljena po novih higienskih načelih, električnih kuhalnih in hladilnih naprav. Tudi točilnice so opremljene z modernimi hladili. Gotovo najbolj moderna oprema gostinske obrti v naši deželi.

Kazina je bila prav za prav predelana iz starega poslopja, pa je ta preureditev izvedena tako, da je bivanje v prostorih povsem novi svet napram starim prostorom. Čisto na vrhu so urejene sobe za goste, ki poslovno posečajo industrijo in ostajajo tu dalje časa, prvo nadstropje je nekak dom za nameščence. Že samo stopnišče in vestibul sta tako praktično kot arhitektonsko urejena najbolj prijetno. V prvem nadstropju je sredi zelenja kip Nj. Vel. kralja. Tu je tudi čitalnica — opremljena udobno in mirno, da je ta prostor res v izrazu kulture. Dalje so sobe za igranje in šahiranje, desno pa je velika jedilnica, ki je najlepši prostor v zgradbi. Vsa izdelana iz žganega lesa v kmetškem slogu in v tem slogu tudi opremljena po stenah. Je pa jedilnica za številno uradništvo, ki se je tam hranilo že prej, premajhna. Zato pa so razširjeni prostori v pritličju, ki je poglavitni del restavracije. Nasprotno s tovarno, kjer je itak vse samo od sebe nekam črno, so

prostori opremljeni svetlo. Tu je privlačno shajališče tudi za družbe in družine sodelavcev.

Obnovljena restavracija KID je ena izmed dograditev KID, ki stremi in stopa za tem, da po izvršenih investicijah, ki bodo zagotovile najprej delo, uredi vse ostalo, da bo v naši delovni vzajemnosti lepo koristno, da bodo naša domovanja in da bodo naše Jesenice napredovale v delu in kulturi, v tovarni in po domovih.

OBRAMBA

PRED NAPADI IZ ZRAKA

Kako zaščitimo naše domove pred napadi iz zraka. V našem listu smo priobčevali obširna navodila o zaščiti pred letalskimi napadi. Upamo, da ste shranili vse številke. Kdor tega ni storil, ima priliko, da si za din 5,— nabavi priročno knjižico s koristnimi navodili. Knjižico dobi v vsaki knjigarni. Storite to v svojo lastno korist in v korist svoje družine.

Organizacije — in posamezniki! V Beogradu izhaja list »Vazдушna Odbrana«, katerega vsebina služi za pouk prebivalstva za primer napadov iz zraka. Gotovo važna publikacija, da bodo ta navodila prišla med najširše vrste naroda. Predavanja in propaganda v društvih v tej smeri so človekoljubno delo. Uprava lista je: Beograd, Kralja Petra ulica 14.

V tej rubriki bomo prinašali koristna navodila zaščitne službe.

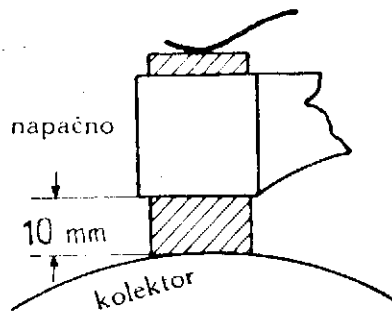
NAVODILA ZA ŽERJAVOVODJE

pri železarnah KID na Jesenicah in na Javorniku

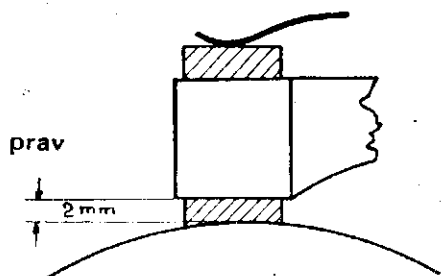
(Dalje)

Krtačni čep je izoliran od ohišja z izoliranim nastavkom. Ta mora biti vedno čist in ne sme imeti razpoka, ker sicer preskoči iskra.

Drsni obroči morajo biti prav tako čisti. Ožgana mesta moramo prepiliti. Krtačice za vrtilni tok se morajo izmenjati pravočasno, da se držaji krtačice ne drgnejo ob drsni obroči.

Sl. 35

Sl. 36

Krmilna ogrodja.

Zaganjanje, preklapljanje in zaviranje, odnosno ustavljanje motorjev se vrši potom stikalnih valjev (kontrolerjev) in uporov.

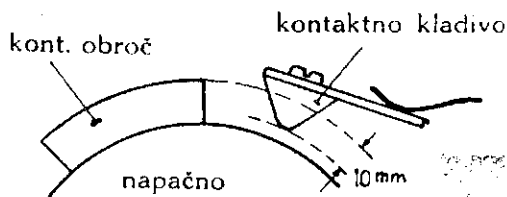
Stikalni valj ali kontroler sestoji iz železnega ohišja z varovalnim pokrovom, ki se da odstraniti. V ohišju je nameščena letvica s kontakti, na katerih so izolirano pritrjene kontaktne glavice. Te kontaktne glavice (kladiva) drsijo na obroči kontaktnega valja, ki se premika potom pogona (ročno ali s prestavo). Med obroči so nameščene zaščitne vmesne stene (iskrnice), ki preprečujejo preskakovanje isker. Pri stikalnih valjih istosmernega toka so nameščene posebne dušilke, ki ugašajo iskre, ki nastajajo pri stikanju.

Vklapljanje se izvrši postopoma. Posamezne stopnje se čutijo na zapiralnem kolesu.

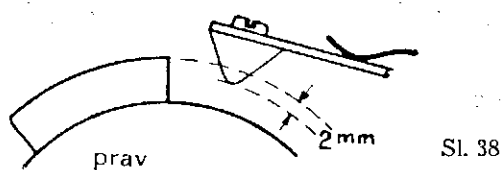
Napeljave k glavnemu stikalu, k motorju, k uporom itd. so priključene na kontaktne glavice. Zvežejo se po kontaktnem valju po določenem stikalnem načrtu. Krmilni valj more pravilno delovati le tedaj, ako imajo vsi deli dober stik, ako so torej kontaktne glavice in obroči izglajeni in se dobro prilagajajo. Konci obročev se hitro izrabijo zaradi isker, ki nastane v stikalu, zato so tam nameščeni gorilniki, ki se dajo izmenjati. Tudi kontaktne glavice in vsa kladiva se dajo izmenjati. Kapljice raztopljene kovine in ožgana mesta naj se odpilijo. Kladiva naj imajo navzdol ca. 2 mm vzmetnega prostora (sliki 37 in 38).

Popolnoma suhe drsalne ploskve so kvarne, ker se drgnejo; obroči naj bodo torej nalahko namazani.

Krmilni valj moramo temeljito pregledati in očistiti najmanj enkrat tedenko. Poškodovane kontakte je treba zamenjati, vijake pritrditi, ožgana mesta prepiliti, zamenjati iskrnice itd. Zaščitna pločevina mora biti med obratom vedno nameščena.

Sl. 37

Sl. 38

Upori se sestojijo največkrat iz litoželeznih stisnjenih špiral. Te ne smejo biti popuščene, sicer obgorijo dotikalne ploskve. Tesno morajo biti priviti tudi priključki napeljave. Brez vzroka naj se ne odstranjuje varnostna pločevina. Ker postanejo upori med obratovanjem precej vroči se ne smejo v bližini nahajati gorljive snovi (cunje in slično). Ako se zlomijo špirale iz litega železa, se morajo takoj zamenjati.

Zavorni magneti služijo za držanje zavore v odprtem stanju; dokler so vklopljeni, je utež dvignjena, ako pa se tok odklopi, magnet izpusti in zavora zgrabi (slika 39).

Lahko se pripeti, da pri dvignjeni zavori popusti zavorni učinek motorja na primer zaradi kakega stika v krmilnem valju ali v napeljavi, da breme pade. Kako ga ustavimo? Glavno stikalo mora ven, tako je nemogoče, da bi imel zavorni magnet tok, zavora pade, zgrabi in zastavi padanje bremena. Važno je pri tem seveda to, da se zavora dobro prilaga in da se vzvod zavore ne zatika pri padanju.

Zavorni magneti porabijo pri sklopljanju precej toka; pri privlečenem jedru pa je tok minimalen. Ako pa se jedro zatigne tako, da ni popolnoma privlečeno (pri motorjih na vrtilni tok slišimo v tem primeru močno brnenje), pa je tok jak in pri daljšem takem stanju zgori tudi navoj. Paziti moramo torej na to, da je jedro popolnoma pritegnjeno. Vodilo jedra in vzvod morajo biti zato večkrat namazani in ne smejo imeti robov.

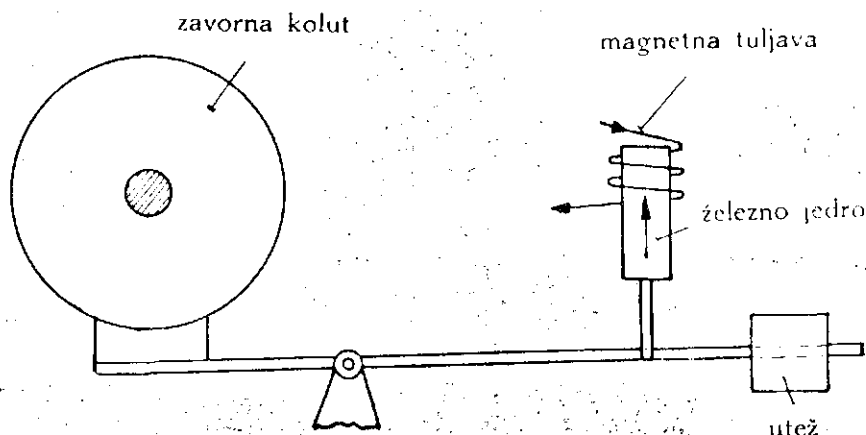
Nekateri magneti imajo tudi zračno dušenje, da se pri pritegnitvi jedra omili udarec. To dušenje nastavimo z vijaki na eni strani za pritegnitev, na drugi za odpadanje.

(Dalje.)

DOMAČA BESEDA

Nemško - slovensko

Rohrzange	—	cevne klešče
Rohstoff	—	surovina
Rohschlacke	—	žlindra
Rolladen	—	oknica za navoj
Rollbalken	—	koloturnica
Rollbaum	—	vratilo
Rollbock	—	valjčna koza
Rolle	—	škripec, valj, zvitek
Rollenbandeisen	—	navito tračno železo
Rollenbandmaßstab	—	navito tračno merilo
Rollenlager	—	tečaj za valje
Rollenzug	—	koloturnik, škripčevje
Roller	—	valjalec
Rollfuhr	—	kolotočna vožnja
Rollmaßband	—	naviti merilni trak
Rollnaht	—	okrogli šiv
Rollscheibe	—	škripec
Rollschere	—	kolutne škarje
Rollschinken	—	zavita gnjat
Rollsitz	—	drsnica
Rosine	—	grozdinka
Rost	—	brana, rešetka, rja
Röstapparat	—	pražilo
Röstbraten	—	bržola, praženka
rosten	—	rjaveti
rüsten	—	pražiti
Rostfläche	—	ploščina rešetke
Röstgestell	—	kozica
Röstofen	—	žgalnica
Rostspalte	—	raza pri rešetki
Roßhaar	—	žima
Rotationmaschine	—	vrtiljka, rotac. stroj
Roteisenerz	—	rusi železovec
Rotglut	—	rdeče žarenje
Rotholz	—	bražilka
Rotstift	—	rdeči črtnik
Rübenhobel	—	krhljanik
Rückenkorb	—	oprtni koš
Rückgang	—	pot nazaj
Rücklauf	—	povratni tek
Rucksack	—	nahrbtnik
Rückschlag	—	odboj
Ruderblatt	—	plaska, lopata na veslu
Rührfaß	—	metilnica, pinja
rühren	—	mešati
Rundbohrer	—	okrožni sveder

Sl. 39

NA NAŠI FRONTI

Bil je čas setve in pomladnih del na poljih. Kmalu pa bo začelo zoreti in zlati klas bo valovil in vabil zборе žanjic. Polja bodo zaživela v vsej poletni veličini. Povsod oživi delo ob tem času, še v industriji in obrti se bolj čuti hotenje človeka po pridobitvah tehnike za boljše življenje človeka. Vse kliče k delu in k rasti, da bo raslo tudi blagostanje vedno bolj na široko — za vse ljudi na zemlji.

Toda, kakor nalašč se v nekaterih krajih na zemlji tepejo prav v tem času. Na ozarrah pšenične njive se pocedi kri očeta, sina, brata, ki je imel v življenju polno načrtov. Tam poleg zleti v zrak še le ustanovljena delavnica, trešči v knjižnico in jo scefedra v zrak predelani izdaji, tresne v šolske ustanove, in razrednice lete po ozračju kakor lastovice. Zadene v cerkev, da dvigne kip sv. Pavla, odtrga celo steno najrevnejšega doma, morda prav ob otroški postelji ter jo zaziblje za vse večne čase.

Ni potem čudno, če so ljudje ob takih vesteh — pa če bi prihajale s samega marsa — nekam bolj nerazpoloženi in nervozni. Nasprotno, čudno bi bilo, da bi ob takih vesteh mogli ostati mirni, kajti dejstva si nasprotujejo močno: človek se trudi, da kaj napravi, tam pa s slastjo poročajo, da je zletelo v zrak 35 mostov na en sam ljubi mah.

Toda, vendar! Mi Jugoslovani imamo ob vseh teh novicah svoje čisto posebno stališče. To stališče moramo poznati vsi, da bomo lahko vkljub še takim vestem mirno delali na poljih in v industriji.

Najprej je res, in ves svet ve to, da nismo nikomur ničesar dolžni, da nikomur nič žalega nočemo, nego da hočemo vsem samo dobro in najboljšo. Mi teh sporov tudi nismo zakrivali in njihova rešitev ni bila odvisna od nas niti najmanjše. Torej, kakor da bi se tepli nekje v deveti deželi. Druga stvar je prav tako važna: Jugoslovani smo svoj boj že dobojevali. Naša zgodovina zabeležuje boje. Bili so to boji za sveto in pravično stvar, zato je bila naša borba sveta in pravična. Nismo nikomur ničesar jemali, nego smo se borili za lastno zemljo, za lastni dom. Kako so se Jugoslovani borili za svojo domovino, to tudi ve ves svet. Tako junaško in tako pravično priborjena domovina je naša, kakor je naša kri. Da je bila ta naša borba pravična, dokazuje zmaga — vojaška in duhovna. Močna je bila naša narodna zavest, ki je čuvala naš rod tisočletja in močna naša pest, ki je zemljo osvojila. To našo narodno zavest spoštujejo vsi.

Ako poznamo to, potem lahko mirno delamo in smo lahko mirni ob vsakih poročilih. K temu stališču spada še zaupanje v vodstvo naše države, ki je v pravih rokah. Prvak borbe za svobodo Jugoslov — dom Karadorđević vladal tej zemlji in temu ljudstvu. Vodja, ki ceni žrtve in varuje domovino, za katero so krvaveli v dolgi preteklosti.

Ni nam torej potrebno poslušati šepetanja, niti nas ni treba preveč miriti, nego storimo najbolje, če zaupamo kar vodstvu naše domovine. Tako bomo temu vodstvu tudi najbolj pomagali.

Ostanimo torej mirno na naši fronti dela za bodočnost Jugoslavije. Edina

fronta, katero lahko ojačamo, naj bi bila fronta vsestranske pomoči državnim oblastvom, največje upoštevanje navodil kraljevske vlade in izraz narodne zavesti. Poleg tega pa glejmo, da onemogočimo zlim duhovom, ki se vlačijo med nami, da bi sejali sovraštvo, da bi razburjali, da bi netili spore in od njih živeli, vsako spletkarjenje. Če vam govori kdo o evakuaciji, ga poučite o Jugoslaviji, če besediči o »velikanskih« novicah, mu držite šolo o trezni državni politiki, če vam šepeta o »zagonetkah«, mu držite predavanje o naši slavni vojski. Če pa kje kaka umazana in pokvarjena duša še naprej rovari z zlim namenom sejati sovraštvo, tega umazanca zaničujte z vso veličino časti, kajti če so za nas Jugoslovane še tako mirni časi, pa so prerisni vsekakor, da bi v teh časih izgubljali čas za iskanje samega sebe.

Na vsem tem pa seveda lahko brez škode kakšno tudi rečemo, kakor tista prijatelja v kavarni, od katerih je prvi izvajal: Jaz bi napadel z boka..., drugi pa je bil še večji junak, češ: more, bre, jaz bi jurišal... in takemu našemu razgovoru nihče ne bo natikal očitjanje, da razburjamo.

Ni treba torej niti preveč navduševati, niti preveč miriti, nego delati po jugoslovansko: pridno, pošteno in pravično dalje, kajti Jugoslavija more samo še napredovati.

A. K.

NOVICE opomini iz sodobnega življenja

Že nekaj mesecev o vojni sploh nismo poročali. Kot kronisti moramo zabeležiti vsaj par novic. Od zadnjega našega poročila je bila premagana Poljska, zavzeta Danska, večinsko okupirana Norveška, zavzeta Luksemburška, Nizozemska ine pred par dnevi vsa Belgija ter nekaj okrajev Francije — vse to po nemških armadah. Te nemške armade stoje sedaj na zahodni fronti in so prodrele že do Kanala. Vršijo se velike bitke med francosko, angleško, ostanki belgijske, nizozemske in priseljene poljske armade, ter med nemško armado, Francija in Anglija, ki sta imeli 8 mesecev časa, da sta se pripravljali na zavarovanje svojih položajev na mejah, sta bili vkljub temu presenečeni. Pojasnilo k temu nam daje to, da je vladala v Franciji prej 5 let vlada ljudske fronte, v Angliji pa vlada Macdonalda. Dokaj pa pojasnjuje to tudi dejstvo, da so Francozi sedaj odstavili vso vojaško vodstvo in 15 generalov v svoji armadi. Francoski listi pišejo, da je treba bivšega predsednika ljudske fronte Bluma obesiti, ker je debatiral, ali bi Francozi sploh še delali ali ne več. Sedaj pa morajo delati noč in dan, praznik in nedeljo, pa bodo težko nadoknadili. Rusija je vesela, da se izvaja vojna daleč od nje na zahodu — ne pa na njenem ozemlju. Italija stoji še ob strani in upati je, da bo kot kulturna država čuvala ljudstvo in civilizacijo. Amerika miri in se pripravlja, da bi pomagala zaveznikom. Balkan je še miren. Mirna pa je predvsem Jugoslavija zato, ker je v njenem miru zavest, da nismo nikomur nič dolžni, da smo do vseh pošteno in še zato, ker vsi vedo, da je to naša zemlja, naša gruda, ki smo jo čuvali tisočletja in je ni mogel nihče osvojiti in še zato, ker mi vsi ta naš dom ljubimo, da smo pripravljeni čuvati ga strnjeno in junaško tudi v prihodnjih tisočletjih. Obdelujmo pridno našo zemljo in se veselimo naše bodočnosti.

OVESTILA

Vprašalne pole, ki smo jih za večino obratov priložili zadnjič in katere prilagamo za nekatere obrate še v današnji številki, izpolnite in vrnite obratovodstvu.

GOSPODARSKE NOVICE

Tudi Romunija je poslala v Rusijo svojo gospodarsko delegacijo. Reševala je gospodarske odnose med državama. Vidi se, da se pozivlja gospodarsko življenje med Zvezo Sovjetskih Socialističnih Republik in državami na jugu Evrope. Je pa tudi verjetno, kajti ostali svet je domala ves zaposlen v vojni.

Najbolj so se dvignile cene v Romuniji. Zanimivo je, da so se cene življenjskim potrebščinam dvignile v Romuniji. Res skoro neverjetno, kajti Romunija ima razen industrijskih pridelkov vendar vsega dovolj v lastni državi. Verjetno precej služi verižnik.

Madžarska izdeluje postrojenja za papirno industrijo v Egiptu. Take akcije so na svetu mnogo bolj pametne in koristne.

50 vagonov masti in 50 vagonov suhega mesa bomo izvozili v Francijo tako v mesecu maju in juniju. Torej prodajamo robo tudi dalje. Največ robe prodamo sosedom, dokaj pa je naša zunanja trgovina motena, kar ni nič čudnega v sedanjem vojnem vrvežu. Razgovori za dobavo govejega mesa v Francijo pa niso dovedli do rezultata.

V Zagrebu bodo osnovali jugoslovansko-madžarsko in jugoslovansko-italijansko gospodarsko zbornico.

Turistična konferenca med našo državo in Madžarsko ima namen rešiti vprašanje turističnega prometa med državama. V tej dobi so prav Madžari važni za naš tujski promet, ki bo vsekakor prizadet v tej sezoni.

Uveden bo najbrž poseben sistem v gospodarstvo metalurške industrije. Železo in jeklo ter druge kovine so danes tako važne, da se tej industriji posveča vsa pažnja in se išče, kako bi mogli urediti to gospodarstvo najbolj uspešno in koristno tudi v naši državi.

Britanija dobiva šunko iz Kanade. Samo meseca marca tega leta so iz Kanade pripeljali 15.000 ton dobre šunke v Anglijo.

Prevozni stroški v Sredozemskem morju so se zopet povečali. To baje radi skrčenega prometa.

Vloge v francoskih denarnih zavodih rastejo. To prikazuje narodovo zaupanje na najbolj izrazit in prepričujoč način.

Povečanje cen sladkorni pesi je določeno zato, da bi se proizvozniki bolj zanimali za ta industrijski nasad in da bi bil pridelek večji. Povečanje cen sladkorja bo prišlo tokrat torej izključno v korist pridelovalcem sladkorne pese.

Prizad je pričel z nakupom tretje partije moke za izvoz v Nemčijo. Do sedaj je Prizad izvozil po dogovoru 1500 vagonov moke, sedanja pošiljka pa bo znašala 5000 vagonov.

Cena pšenice pada. V Ameriki je padla cena pšenici. Tudi dober znak, da radi vojne še ni vse znorelo.

Cena bencinu pada. Skoro neverjetno poročilo iz Amerike pove, da je cena bencinu dosegla najnižjo ceno v zadnjih 12 mesecih. To seveda v Ameriki.

Sovjetska Rusija povečava kulturo čaja in limon. V sovjetski republiki Djurdžinska je bilo do sedaj obdelanih 48 tisoč hektarov zemlje za pridobivanje čaja. To hočejo povečati na 60 tisoč hektarov. Količina limonovih stebel mora doseči 600 milijonov komadov.

Brezposelnost v Angliji je padla kakor že 20 let ne. Tisoče žensk dela v industriji.

Delavci v Kuli so delali eno soboto za poplavlence v Novem Sadu.

Koliko znašajo vojni stroški na osebo v posameznih državah. Univerzitetni profesor Ferdinand Baudhuin proučuje problem vojnih stroškov od začetka vojne. Prišel je na sledeče rezultate. V posameznih državah potrošijo na osebo dnevno za vojne svrhe: v Franciji 14,25 frankov, v Angliji 29,95 frankov, v Nemčiji 13,30 frankov, v Belgiji 2,70 frankov. Skupno znaša to dnevno v Franciji 600 milijonov frankov, v Angliji 1125 milijonov frankov, v Nemčiji 1215 milijonov frankov itd.

Ameriški žurnali so zabranjeni v bivši Češki. V vseh kinopodjetjih protektorata so zabranjeni ameriški film-žurnali. Dovoljena je le Miki-miška.

VOZNI RED

(od 19. maja dalje)

A. Vlaki odhajajo z Jesenic

Proti Ljubljani:

- ob 5,40
- „ 6,20 (samo do Kranja)
- „ 7,46 (brzi)
- „ 10,24
- „ 14,18
- „ 16,10
- „ 18,25 (brzi)
- „ 18,40
- „ 19,20 (samo ob ned. in prazn.)
- „ 19,59
- „ 22,15 (samo do Podnarta)

Proti Kranjski gori:

- ob 6,00
- „ 8,09
- „ 10,22
- „ 12,10
- „ 14,25
- „ 16,25 (ob sob. in pred prazn.)
- „ 18,10
- „ 22,22

Proti Bohinju:

- ob 6,05
- „ 7,05 (brzi)
- „ 7,55
- „ 10,27
- „ 14,22
- „ 16,20 (ob sob. in pred prazn.)
- „ 17,57
- „ 18,15 (brzi)
- „ 22,20

B. Vlaki prihajajo na Jesenice

Iz Ljubljane:

- ob 5,35 (samo od Podnarta)
- „ 7,44
- „ 9,10 (samo sezonski)
- „ 10,07
- „ 11,09 (brzi)
- „ 13,48
- „ 16,10 (ob sob. in pred prazn.)
- „ 17,40
- „ 21,32
- „ 22,13 (brzi)
- „ 1,31

Iz Kranjske gore:

- ob 5,20
- „ 7,35
- „ 10,10
- „ 13,44
- „ 15,50
- „ 17,43
- „ 19,42

Iz Bohinja:

- ob 5,25
- „ 7,40
- „ 10,00
- „ 11,16 (brzi)
- „ 13,40
- „ 17,53
- „ 19,45
- „ 22,56 (brzi)

RAZNO

Pospeševanje industrije

V Zagrebu je bila konferenca gospodarskih in upravnih osebnosti z namenom, da se najde najboljši način, kako bi se podpirala industrija. Gre za določitev olajšav, ki naj se nudijo industrijski delavnosti, da bi se razvila na ozemlju Hrvaške banovine in da bi se povsem zavrglo izseljevanje delavnosti iz banovine. S tem se je začela na Hrvaškem voditi načrtna politika za industrijalizacijo dežele. Slovenija je industrije še bolj potrebna, zato naj bi tudi tu uredili nekaj podobnega. (»Trg. list«.)

Ruska industrija

V zvezi z gospodarsko pogodbo med našo državo in Rusijo, se stavlja vprašanja, kaj bomo medsebojno uvažali in izvažali. Posnemamo po »Trgovskem listu« nekaj za naše bralce: Pred vojno je bila industrija v Rusiji zelo slaba. Potrošnja premoga, železa in sl. na osebo je znašala v Rusiji po 15- do 30 krat manj kot v drugih državah. Velika rudna bogastva so izkoriščali večinoma tujci. Francozi so topili rude, Amerika je izrabljala krzno, Japonska je lovila ribe. Anglija je podirala drevesa. Nova Rusija je pričela s smotreno industrijalizacijo. Razvrstila je industrijo po potrebah kraja. Samo v prvi petletki je ruska industrija narasla za 277 %, ona v Uralu in Sibiriji pa za 285 %. Razvoj industrije je spreminil stari način življenja ljudstva. Sama industrija Magnogorskega je enaka polovici celotne kovinske proizvodnje Anglije. Napredovala je industrija strojev in je danes na prvem mestu v Evropi. Čeljabinska industrija traktorjev izdelala na leto do 50 tisoč strojev. Avtomobilska industrija dosega letno 400.000 avtomobilov. V Rusiji so tvornice in industrijski kraji z nad 100.000 delavci.

Jugoslavija bo mogla torej uvažati razne prideleke in kmetijske stroje ter avtomobile in seveda tudi surovine.

Kakšen je človek brez Boga

Trpljenje, ki je naloženo človeštvu in mnogokrat povsem nedolžnim ljudem, nam vsiljuje vprašanje po smislu tega trpljenja. Škof dr. Rožman je dijakom v Novem mestu na to vprašanje odgovoril: »Ko se sprašujemo, zakaj Bog to neizmerno zlo pripušča, mislim, da se ne motim, če trdim, da je hotel Bog Evropi pokazati, kakšen je človek brez Boga.«

ZA NAŠE GOSPODINJE

Kako se kuhajo beluši

Marsikatera gospodinja vzdihuje prav zaradi kuhanja belušev. Naj jih še tako skrbno otrebi in pri kupovanju še tako pazi, da dobi sveže odrezane beluše, bodo vendarle trdi, ko jih postavi na mizo. Gospodinja je napravila prav gotovo napako v tem, da jih je premalo časa kuhala. Beluši morajo vreti 40 minut, da postanejo mehki. Posebno okusni pa postanejo, ako dodamo slanemu kropu nekoliko surovega masla in nožno konico sladkorne moke.

Kako pripravite rake

Poizkusite enkrat po tem-le receptu, ki je preprost, vendar zelo okusen.

Žive rake primemo z levico za hrbet, v desnico pa vzamemo ščetko in jih dobro osnažimo. Medtem naj vre na štedilniku v primeren posodi slan krop, ki mu dodamo vrečico kumina, precej surovega masla in eno celo čebulo. Rake devljemo posamezno v to vrelo vodo in po vsakem raku počakamo, da voda iznova močno zavre, da se živali po nepotrebnem ne mučijo. Po nekaj minutah postanejo raki rdeči. Posodo potegnemo h kraju in pustimo, da tam še deset do petnajst minut polagoma vro. Kuhane rake osušimo s čisto platneno krpo in jih položimo v jušnik. Iz kropa pa napravimo s svetlim prežganjem, li-

monovim sokom in drobno sesekliman česnom primerno juho, ki jo serviramo v skodelicah. Če pripravite rake po tem nasvetu, si vaši gostje ne bodo tako zamastili rok, kakor bi si jih sicer, če bi servirali rake z juho vred.

Majska bovla

Je najcencjša in najokusnejša. V pomladnem času spada nujno na mizo. Šopek mlade dišeče perle (prvenca) namočimo za četrte ure v steklenico lahkega belega vina. Na štiri steklenice vina vzamemo približno 1/2 kg sladkorja, vendar napravi to vsaka gospodinja po lastnem okusu. Še mnogo okusnejša pa bo bovla, če ji dodamo osminko litra grozdnega soka. Ni pa to tako nujno, važno je le, da smo vzeli lahko belo — nikdar pa ne kislo — vino, da pa podamo bovlo tudi prav mrzlo.

Brizgane hrapavice (livanice)

1/4 l vode, 5 dkg surovega masla in žlico sladkorja kuhamo toliko časa, da zavre. Potem primešamo polagoma 17 dkg moke in pridno mešamo toliko časa, da je testo gladko in gosto ter se kuhavnice več ne prijemlje.

Ko se testo ohladi, mu primešamo 3 cela jajca, 3 rumenjake in žlico moke. Nato narežemo za dlan velike kvadrate iz belega papirja in vsakega posebej pomočimo v raztopljeno mast. Testo damo nato v brizgalnico in iztisnemo iz nje na vsak papir okrogel venček, ki ga kasneje stresemo s papirja v razbeljeno mast, potresemo narahlo posodo sem in tja, in ko venček naraste in spodaj zarumeni, ga obrnemo. Ko pobiramo venčke iz masti, jih pokladamo na sito in še vroče pomazemo s sladkorjem. Sladkorju smo primešali nekoliko rožne vode (12 dkg sladkorja).

Ako ti venčki premalo narastejo in prehitro zarumene, je znak, da smo napravili pre-gosto testo, zato mu dodamo še eno jajce.

To pecivo serviramo toplo z vaniljevo peno, z vinsko peno (šodojem) ali pa z malinovcem. Tudi ohlajeno je dobro.

Iz enakega testa lahko ocvremo na masti tudi snežene kepe. Testo zajemamo z žličko in mečemo okrogle kepice naravnost na mast. Ko so pečene, jih povaljamo v sladkorni moki. Te kepice morajo na masti močno narasti in se dobro prepeči, sicer rade upadejo.

ZA DOBRO VOLJO

Gospod Kozamurnik je povabljen. Gospodinja je vključila radijski aparat in kmalu se razlega po sobi virtuosno igranje na klavir. »To je Paderevski«, šepne gospodinja gostu.

Gospod Kozamurnik pogleda proti radijskemu aparatu. »Mislim, da se motite,« pravi, »to je Philips!«

Pri zdravniku

Gospod doktor, moj sluh je tako slab, da bi lahko top ustretil zraven mene, pa bi ga ne slišal. V mojih ušesih bi bila taka tišina, da bi lahko slišal šivanko, če pade na tla...

Tudi nekaj

Naduti gospod Smodlaka, se hvali, da bo prosil za roko hčerke milijonarja Stismika. Vsi so se mu smejali in norčevali iz njega. Celotno stavilo so naposled in eden izmed prijateljev ga je spremil do milijonarjeve hiše.

Čez nekaj časa se gospod Smodlaka vrne in veselo vzklikne: »Pa sem jo le dobil!«

»Kaj? Roko milijonarjeve hčere?« se je začudil zavidljivo tovariš in že podal roko, da bi čestital.

»Ne... ampak očetovo nogo!«

Med mladiči

A.: Kaj bi ti napravil, če bi bil bršljan?

B.: Ovil bi se okrog tega lepega dekleta.

...

Ona: Reci mi vsaj eno sladko besedo!

On: Med.

...

Šala mora biti kakor izdiranje zoba: čim krajša, tem boljša.